

העולם מכיר במדינה פלסטינית? העובדות מלמדות שזה לא שווה הרבה

written by אלי קלוטשטיין | 22.09.2025

נבואת הזעם של רבים ממבקריה של ישראל, מבפנים ומבחוץ, החלה להתגשם השבוע. יום הדין ממש בפתח. מדינות בולטות בקהילה הבינלאומית הכירו במדינה פלסטינית על אפה ועל חמתה של הממשלה בירושלים, וכך ¹ אליבא דמתנגדי ישראל ² בא לציון גואל והבידוד המדיני של ישראל בעולם הוכח כעובדה מוגמרת.

המציאות העגומה היא שישראל אכן מצויה במצב מדיני בעייתי, כאשר מדינות רבות מפנות לה עורף בסוגיה הפלסטינית, החרם אקדמי הולך וגובר, וניסיונות הפגיעה בה בעולם הספורט והתרבות תופסים תאוצה. אכן, שעון החול המדיני, מושג שמקבלי ההחלטות רואים לנגד עיניהם בזמן עימותים צבאיים, אולי ממילא לא היה אמור להחזיק זמן רב כל כך. למרות ההצהרות בתחילת המלחמה על כך שישראל יכולה להתנהל מתוך עצמאות מדינית זמן רב ³ ספק אם מישהו שיער שבמשך שנתיים נצליח לעשות זאת, מבלי שאיש יצליח לעצור את הלחימה בעזה, לחסום ייבוא נשק לישראל ועוד. בעבר, במלחמת לבנון השנייה, למשל, "כפו" על ישראל להגיע להפסקת אש באמצעות החלטה של מועצת הביטחון.

אך גם אם ישראל הצליחה להחזיק מעמד כמעט שנתיים, אין להכחיש כעת כי השמיכה הולכת ומתקצרת, החול בשעון אוזל. הנכונות של מדינות אירופה, וכן מדינות בולטות נוספות כגון קנדה ואוסטרליה, לקדם הכרה בפלסטינים מעל ראשה של ישראל היא עדות לבידוד מדיני מתגבר, לפחות בתחומים מסוימים. אגב, היא בין היתר תוצאה של העובדה שישראל לא התקדמה מספיק מהר בעזה, אם משום שדאגה לא לפגוע בחטופים ואם משום שניסתה כל העת להילחם כשהיא במקביל בוחנת אפשרות להגיע להסדר עם חמאס.

מצד שני, אם מסתכלים על עניין ההכרה עצמו, הרי שצריך לשפוט את הדברים לאשורם: גם כך רוב מוחלט של מדינות העולם מכירות בפלסטינים, ועדות לכך היא ההזמנה לאבו-מאזן לדבר בעצרת הכללית של האו"ם. כאשר האמריקנים סירבו לאפשר את כניסתו, מדינות העולם אף אישרו לו לשאת דברים בנאום באמצעות שידור וידאו. גם כמה ממדינות אירופה הכירו בפלסטינים בשנה שעברה, ואף על פי שמדינות בולטות כמו צרפת ובריטניה טרם עשו זאת עד כה, ההכרה שלהן ברשות כמדינה עתידה להיות צעד סמלי בעיקרו, ללא הרבה משמעות מעשית.

בפועל, ההכרה בפלסטינים היא קרוב לוודאי מחסנית ריקה מכדורים. משפטית הפלסטינים אינם עומדים בתנאים של האמנות הבינלאומיות להכרה מעשית במדינה. בנוסף, וחשוב יותר: אין לצרפתים וגם לא למדינות אחרות יכולת להשפיע על ישראל להקים מדינה פלסטינית, ואם לא ישראל תרצה לעשות זאת ⁴ זה פשוט לא יקרה. הפלסטינים יכולים להכריז על עצמם כעל

מעצמה או על מושבה בירח אם ירצו, אך ללא הסכמת ישראל בשטח הם לא יוכלו לעשות דבר. ביכולתנו למוטט את הרשות, להפסיק את שיתוף הפעולה הביטחוני עימה וכך להגדיל את הסיכון לאבו-מאזן מאנשיו שלו, לספח את שטחי יהודה ושומרון ועוד. לרשות הפלסטינית אין הרבה מה לעשות עם זה, יכולת תגובה או השפעה גדולה מדי על הצעדים שלנו, וגם לא לאירופים.

מלבד הפרס המדיני לגוף שמקדם דמוניזציה של ישראל, מסית לאלימות בחומרי הלימוד ומפגין חוסר יכולת של משילות בסיסית, ההכרה של בריטניה וצרפת גם לא צפויה להשפיע על הרשות הפלסטינית לחדול מהסיאוב הפנימי והשחיתות שיש בה, להגדיל את האהדה שכיום אינה קיימת לה בקרב בני עמה, והיא בוודאי לא תשפיע על חמאס. ארגון הטרור אינו צפוי להניח את נשקו או להפסיק להילחם בישראל רק כי כמה ראשי מדינות החליטו לומר לו לעשות זאת.

ודאי שהדברים נכונים כאשר ארה"ב לא מצטרפת ליוזמה, מביעה את תמיכתה בישראל, ואפילו לא מתנגדת כלפי חוץ להחלת ריבונות ביו"ש או מגלה הבנה לכך. האמריקנים ככל הנראה הפעילו גם לחץ רב על חלק מהמדינות שמתכוונות להכיר בפלסטינים, וראיה אפשרית לכך היא הבהרות שנשמעו בשבוע שעבר כבר מכמה בירות שמעורבות במהלך ² פריז ואוטווה, למשל ³ שצינו כי על אף ההכרה ברשות הן לא הולכות לבסס יחסים רשמיים עם הפלסטינים כעת. לדבריהן, ההכרה היא שלב ראשון במהלך נרחב יותר, שגם קשור בצורך לחסל את חמאס ולהוריד אותו מהבמה בעזה ⁴ ובכל מקרה בשלב הזה הן לא הולכות עם הדברים הללו עד הסוף ומתייחסות לפלסטינים כאל מדינה לכל דבר ועניין. גם סגן ראש הממשלה הבריטי דייוויד לאמי, כאשר נשאל ערב ההכרה של לונדון בפלסטינים מדוע להתניע מהלך כזה מול ישות פלסטינית שכלל אינה קיימת, ענה כי מדובר בתהליך ארוך, שזהו רק שלב אחד בו.

כלומר, אפילו לשיטת ראשי אותן מדינות שיוזמות את הצעד הזה מדובר בעיקר בהליך הצהרתי, שנועד אולי לתת מומנטום למאמץ הדיפלומטי. כפי שלאמי ציין, היעד העיקרי שלו הוא להותיר בחיים את רעיון "פתרון שתי המדינות", אשר תקוע בעת הזאת, גם בגלל שלישאל אין כוונה לשלב את הרשות בתוכניותיה בעתיד, והיא אינה רואה בה שותפה אפשרית לשלום. היעד השני הוא לנסות לגרום לחמאס להתפרק מנשקו. אלא שהסרבנות של ארגון הטרור ממילא צפויה לתקוע את המהלך כולו. כלומר, יש שלושה צדדים בשטח למשוואה שמנסים האירופים וחבריהם לצייר, אך בפועל רק הרשות הפלסטינית שותפה לה, בעוד שהיתר כלל אינם חלק ממנה.

אולי זה לא מפתיע אם מסתכלים על הרקע לדברים: בצרפת, למשל, צריך לזכור המהלך כולו קשור לפוליטיקה הפנימית, למצבו העגום בדעת הקהל של הנשיא עמנואל מקרון, ולרצונו להותיר חותם שאולי יוכל לשמש אותו בריצה מחודשת לנשיאות בעשור הבא. נפילת ממשלותיו בזו אחר זו בוודאי לא הועילה לאהדה שרוחש לו הציבור, והוא מחפש "שעיר לעזאזל" כדי להסיט את תשומת הלב הציבורית למקום אחר.

בבריטניה הוכיח סקר כי כוונתה של הממשלה מנוגדת לרצון של רוב מוחלט בקרב הבריטים.

בניסיון ליצור מצג שווא של איזון ולפייס את דעת הקהל ואת נשיא ארה"ב דונלד טראמפ, מתכנן ראש הממשלה קיר סטארמר להטיל במקביל עיצומים על חמאס. במדינות אחרות, כגון קנדה או אוסטרליה, הדברים קשורים יותר לזהות של הממשלה שעומדת בראשה כעת. ממילא, אם תעלה יום אחד שם ממשלה עם אידיאולוגיה הפוכה, היא תוכל לבטל את ההחלטה להכיר בפלסטינים. אגב, זה נכון גם בארה"ב, שבה התמיכה בישראל פוחתת, וממשל חדש יוכל להכיר בפלסטינים.

מכל מקום, ההשפעה העיקרית של הרעיון הזה לא צפויה לסייע לפלסטינים: כפי שהעידו האמריקנים, המהלך עד כה פגע במשא ומתן עם חמאס, חיבל בסיכויים להגיע להפסקת אש ולשחרור החטופים, ובפועל הוביל להסלמה הנוכחית בעיר עזה. כמו כן, הצעד האירופי צפוי להוסיף למתח בין ישראל לאיחוד, לפגוע ביחסים בין ישראל צרפת באופן חסר תקדים, וגם להוריד מהשולחן בעת הזאת את הנורמליזציה עם הסעודים.

הסכנה הגדולה ביותר בצעד זה, מבחינת ישראל, יכולה להיות המשמעות שלו בעיני בתי הדין הבינלאומיים בהאג, שיכולים להחליט כי סמכות השיפוט שלהם תחול על הנעשה בשטח הרשות בעקבות ההכרה בה כמדינה. אולם גם שם, צריך לזכור, ממילא בתי הדין כבר פרסמו צווי מעצר נגד ישראל לאחר שהחליטו שיש להם יכולת שיפוטית כאן. בנוסף גם כך השופטים מוציאים חוות דעת נגד פעילות צה"ל, כשהם מתייחסים לרשות כאל "המדינה הפלסטינית". סכנה אפשרית אחרת היא שהמדינות הבכירות שיכירו בפלסטינים ינסו להגביל את צעדיה של ישראל בשטח, הפעם בטענה כי הוא פועלת בתוך אזורים שהם חלק ממדינה פלסטינית עתידית. אף שמדובר בתהליך מתגלגל וצובר תאוצה, שהשפעותיו מצטברות, לא ברור עד כמה יוכלו מדינות אלה בפועל לעצור את ישראל.

כך או כך, ישראל אינה יכולה להבליג על הרצון האירופי לפעול מעל ראשה. עם זאת, ראוי שתכלכל את צעדיה בזהירות, במיוחד כאשר היא עוסקת במלחמה בזירות אחרות, ותבחן מה מידת התגובה הראויה בהתאם לאינטרסים שלה. על הממשלה בירושלים לפעול בצורה מושכלת כדי לא להעמיק עוד יותר את הלחץ עליה בעולם, ואף לא להיקלע לעימות עם מדינות שלפי שעה לא הכירו בפלסטינים.

כך למשל, להחליטה על החלת ריבונות ביהודה ושומרון יהיו השלכות, כפי שהזהירו האמירים למשל, וגם אם אבו-דאבי לא תנתק את היחסים איתנו או תצא מהסכמי אברהם ^[2] יהיו לצעד כזה מחירים. אין משמעות הדבר שלא צריך לפעול באופן הזה, אבל מומלץ לראות את התמונה הכוללת קודם לכן, ולהחליט בהתאם.

ייתכן שישראל כבר החליטה בכל מקרה שברצונה להחיל ריבונות שם, וההכרה בפלסטינים רק משמשת לה תירוץ לדבר שהיא מעוניינת לעשות אותו גם כך. אך אסור להניע את המהלך הזה מהבטן, בצורה אוטומטית, וצריך לבחון אותו היטב קודם לכן. אם מדובר גם במהלך עם אידיאולוגיה סדורה, הוא לא צריך לבוא כתגובה לצעדים של גורם חיצוני, אלא באופן מתוכנן וברור, מסודר ובצורה שתענה על הקשיים בדרך המיטבית.

צריך גם לזכור שיש לישראל עוד טווח רחב של אפשרויות להגיב על ההכרה בפלסטינים. הן יכולות לכלול פגיעה נקודתית במדינות שמובילות את המהלך, כגון סגירת הקונסוליה הצרפתית בירושלים ² מהלך שהוזכר בתקשורת ³ או אפילו סירוב מעתה והלאה להכליל אותן בדיונים עם הפלסטינים, בתוכניות ל"יום שאחרי" בעזה ועוד. ניתן גם למנוע מארגונים הומניטריים של מדינות כאלה לפעול בישראל, יהודה ושומרון או עזה.

במקביל, ישראל יכולה לפעול גם מול הרשות הפלסטינית עצמה, שמאחורי הקלעים פעלה לקדם את המהלך. אפילו בלי להכריז על החלת ריבונות יכולה ישראל להניח לרשות לקרוס באמצעות חסימת האפשרות של בנקים לפעול מולה, לקדם את פירוקה באופן מעשי, לסרב לעבוד איתה או להכיר בקיומה ועוד.

לבסוף, גם אם תבחר ישראל להחיל ריבונות ביהודה ושומרון, היא אינה מוכרחה ללכת על האפשרות של ריבונות בכל השטח, כי אם לעשות זאת בשלבים או באופן חלקי. אפשרויות "אמצעיות" כאלה, למשל, כוללות החלת ריבונות רק בבקעת הירדן, בגוש עציון ועוד. מכל מקום, ישראל עוד צריכה להמתין ולראות בדיוק כיצד יתגלגלו המהלכים הללו השבוע ולהגיב בהתאם, לאחר מחשבה מעמיקה ובחינת המצב והאינטרסים שלה ⁴ וכמובן, שיח והסכמות עם הבית הלבן.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 22 בספטמבר, 2025.